

Sygn. akt II Ca 1014/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Piotrków Trybunalski, dnia 29 lutego 2024 r.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim II Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczącą sędzią Magdalena Wojciechowska

po rozpoznaniu w dniu 29 lutego 2024 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa J. S.

przeciwko (...)

o przywrócenie stanu zgodnego z prawem i o zaprzestanie naruszeń

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 5 października 2023 r. sygn. akt I C 470/22

1. oddala apelację;
2. zasądza od pozwanego (...) na rzecz powódki J. S. kwotę 120,00 (sto dwadzieścia) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia wyroku do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.

Magdalena Wojciechowska

Sygn. akt II Ca 1014/23

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z 5 października 2023 roku Sąd Rejonowy w Bełchatowie z powództwa J. S. o przywrócenie stanu zgodnego z prawem i zaprzestanie naruszeń nakazał pozwanemu (...) przywrócenie stanu zgodnego z prawem przez usunięcie z nieruchomości powódki J. S. położonej w miejscowości R. oznaczonej w ewidencji gruntów numerem działki (...), dla której urządzona jest księga wieczysta numer (...) wypustu odprowadzającego wodę opadową z drogi krajowej nr (...) i zaprzestania spuszczeniu wody opadowej z tej drogi krajowej do rzeki N. przez nieruchomość powódki oraz zasądził od pozwanego (...) na rzecz powódki J. S. kwotę 137 zł tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, a ponadto nakazał pobrać od pozwanego (...) na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Bełchatowie kwotę 839,95 zł tytułem części nieuiszczonych kosztów sądowych.

Podstawę powyższego rozstrzygnięcia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i rozważania Sądu Rejonowego.

Pozwem z 20 lipca 2021 r. powódka zażądała nakazania pozwanemu przywrócenia stanu zgodnego z prawem i zaniechanie naruszeń prawa własności nieruchomości oznaczonej jako działka ewidencyjna nr (...) obręb R., dla której Sąd Rejonowy w Bełchatowie V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) polegającego na: usunięciu (przebudowie) wypustu umiejscowionego na ww. nieruchomości w taki sposób, aby nie naruszał on

własności nieruchomości powódki oraz zaprzestaniu spuszczenia wody do rzeki N. w taki sposób, iż naruszona zostaje własność nieruchomości powódki.

W odpowiedzi na pozew pełnomocnik pozwanego wniósł o odrzucenie pozwu, a w przypadku nieuwzględnienia tego wniosku wniósł o oddalenie powództwa w całości.

Postanowieniem z 13 kwietnia 2022 r. Sąd Rejonowy w Bełchatowie odrzucił pozew. Postanowienie to zostało zmienione przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim postanowieniem z 30 czerwca 2022 r. w ten sposób, że odmówiono odrzucenia pozwu.

Powódka J. S. jest właścicielką nieruchomości położonej w R. oznaczonej numer działki (...), dla której urządzona jest księga wieczysta numer (...). Podczas przebudowy mostu na drodze krajowej numer (...) w R. doszło do zmiany położenia wypustu odprowadzającego wodę opadową z drogi i po remoncie wypust ten znalazł się na działce powódki. Już w trakcie prac remontowych na drodze krajowej mąż powódki zwracał uwagę kierownikowi budowy, że umieszczona rura ze spustem wody położona jest na nieruchomości jego żony. Kierownik budowy nie zweryfikował tego, a jedynie wskazał, że rura jest wkopana tymczasowo i po zakończeniu remontu zostanie usunięta.

Zmiana przebiegu rury kanalizacji deszczowej została wprowadzona operatem z inwentaryzacji nr (...) gdzie wykonano pomiar fragmentu drogi, mostu, skarp i zmiany położenia rury kanalizacyjnej. Długość rury przed zmianą miała około 18,7 mb, a po zmianie 22,5 mb. Obecnie rura znajduje się częściowo na działce nr (...) na długości 5,12 mb. Po usunięciu 4 m rury, nadal 1,12 m rury znajdować się będzie na działce powódki nr (...).

Sąd Rejonowy uznał, że spór między stronami w istocie sprowadza się do położenia rury kanalizacyjnej przy obiekcie mostowym w ciągu drogi krajowej (...) nad rzeką N. w miejscowości R.. Powódka swoim pozwem domaga się bowiem usunięcia ze stanowiącej ich własności nieruchomości rury kanalizacyjnej będącej własnością strony pozwanej, a więc wywodzi swoje żądanie z art. 222 §2 k.c. Sąd I instancji stwierdził dalej, że strona pozwana nie posiada tytułu prawnego do korzystania z nieruchomości powódki w sposób odpowiadający ustalonemu w sprawie stanowi faktycznemu. Wyprowadził stąd wniosek, że powódce przysługuje roszczenie o przywrócenie nieruchomości do stanu zgodnego z prawem, tj. roszczenie o usunięcie z jej nieruchomości wypustu odprowadzającego wodę opadową z drogi krajowej nr (...) i zaprzestania spuszczeniu wody opadowej z tej drogi krajowej do rzeki N. przez jej nieruchomość. Podkreślił, że celem roszczenia negatoryjnego jest przywrócenie stanu zgodnego z prawem, a nie przewrócenie stanu poprzedniego, przy czym przywrócenie stanu zgodnego z prawem oznaczać ma przywrócenie władztwa nad rzeczą i wyeliminowanie władztwa osoby nieuprawnionej. W ramach roszczenia negatoryjnego można zatem domagać się pozytywnych działań, które czasem przybierają postać przewrócenia stanu poprzedniego, ale tylko o tyle o ile to jest konieczne do przewrócenia właścicielowi niezakłóconego władztwa nad jego rzeczą i usunięci bezprawnej ingerencji osoby nieuprawnionej.

Sąd Rejonowy zwróci uwagę, że celem i treścią roszczenia z art. 222 §2 k.c. jest przywrócenie i zapewnienie istnienia na przyszłość stanu zgodnego z prawem, a więc stanu władztwa nad rzeczą wolnego od ingerencji innych osób. Należy przy tym podkreślić, że chodzi tu o taką ingerencję w sferę prawa własności, która stanowi bezprawne jego naruszenie. Na treść roszczenia negatoryjnego składają się dwa uprawnienia przyznane właścicielowi: możliwość żądania przywrócenia stanu zgodnego z prawem oraz zaprzestania naruszeń. Uprawnienie do żądania zaprzestania naruszeń znajduje zastosowanie w sytuacji istnienia realnego niebezpieczeństwa powtarzających się działań bezprawnych, wkraczających trwale w sferę prawa własności i ma ono na celu zapobieżenie naruszeniom w przyszłości. Nie jest zatem takim naruszeniem - w rozumieniu art. 222 § 2 k.c. - wkroczenie w sferę cudzego prawa własności w okolicznościach wskazujących na to, że się to więcej nie powtórzy. Następnie wskazał, że z opinii biegłego sądowego z zakresu geodezji jednoznacznie wynika, że pozwany wkroczył trwale w prawo własności powódki, umieszczając na jej nieruchomości rurę kanalizacyjną i narusza w ten sposób w sposób powtarzający się prawo własności powódki spuszczać przez jej nieruchomość wodę opadową z drogi krajowej nr (...).

Sąd I instancji w całości podzielił opinie sporządzone przez powołanego w sprawie biegłego sądowego z zakresu geodezji, z których to opinii jednoznacznie wynika, że pozwany podczas przebudowy obiektu mostowego w

miejsowości R. w ciągu drogi krajowej nr (...) wkroczył na działkę nr (...) należącą do powódki. Sąd podzielił wnioski biegłego z uwagi na ich spójność, logiczność i rzeczowość.

O kosztach procesu rozstrzygnięto w oparciu o art. 98 §1 i § 3 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany (...), zaskarżając go w całości.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono:

1. naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego polegające na dowolnej, a nie swobodnej ocenie materiału dowodowego, polegającej na:

- uznaniu, że pozwany spuszcza wodę opadową do rzeki N. przez nieruchomość powódki, gdy nie wynika to z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie;

- zobowiązaniu pozwanego do usunięcia wypustu, bez dokonania oceny czy jest to możliwe z uwzględnieniem warunków technicznych i technologicznych przepustu;

- pominięciu, że spływ wody do rzeki N. odbywa się w sposób uregulowany rowem otwartym, ilość spływającej wody nawet w stopniu minimalnym nie wypełnia koryta rzeki N., która jest ciekim okresowym, tym samym pozwany nie narusza prawa własności powódki;

- pominięciu, że decyzją Starosty z 23 czerwca 2017 r. zezwolono na wprowadzenie wód opadowych i roztopowych do wód i do ziemi istniejącymi wylotami

2. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 222 § 2 k.c. poprzez jego zastosowanie i przyjęcie, że pozwana narusza prawo własności powódki;

W związku z podniesionym zarzutami apelujący pozwany wniósł o zmianę rozstrzygnięcia poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy w pełni akceptuje poczynione przez sąd I instancji ustalenia stanu faktycznego, jak i zaprezentowane w uzasadnieniu skarżonego orzeczenia rozważania prawne. Sąd Rejonowy dokonał prawidłowej oceny merytorycznej zgłoszonych przez powódkę roszczeń. W konsekwencji, zarzuty podniesione w treści apelacji pozwanego, w ocenie sądu II instancji, stanowią w istocie polemikę z prawidłowymi wskazaniem i rozważaniem sądu I instancji. Zasada swobodnej oceny dowodów określona przepisem art. 233 § 1 k.p.c. wyraża się w jej ocenie według własnego przekonania sądu, opartego na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego. Jej istotną cechą jest bezstronność, brak arbitralności i dowolności, przestrzeganie zasad logicznego rozumowania i zasad doświadczenia życiowego w wyciąganiu wniosków. Wszechstronne rozważenie zebranego materiału oznacza natomiast uwzględnienie wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu oraz wszystkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych środków dowodowych, a mających znaczenie dla ich mocy dowodowej i wiarygodności. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub, gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona. Aby zatem zarzut odnoszący się do naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów mógł zostać uwzględniony, nie wystarczy przedstawić alternatywny stan faktyczny, lecz należy podważyć prawidłowość dokonanej przez sąd oceny dowodów, wykazując, że jest ona wadliwa lub błędna. Skuteczne postawienie zarzutu dowolnej oceny dowodów wymaga zatem wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania

lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów (por. wyrok SN z 6.11.1998r., II CKN 4/98; wyrok SA w Poznaniu z 5.02.2014r., I ACa 1217/2013 oraz z 19 grudnia 2013 r., I ACa 1039/2013). Argumentacja strony pozwanej sprowadza się w istocie do zakwestionowania wykładni art. 222 § 2 k.c., czyli prawa materialnego, a nie ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego. Natomiast art. 233 § 1 k.p.c. dotyczy swobodnej oceny dowodów przy ustalaniu stanu faktycznego.

W tym kontekście nie można zgodzić się z twierdzeniem pełnomocnika pozwanego, że sąd I instancji błędnie ustalił, iż zmieniło się usytuowanie kanalizacji deszczowej, w szczególności wylot z rur betonowych. W tym zakresie strona pozwana nie przedstawiła żadnych, przekonujących dowodów. Tymczasem inne wnioski wynikają z analizy zeznań świadka E. S., powódki oraz opinii biegłego z zakresu geodezji. Z niezakwestionowanych w tym zakresie dowodów wynika bowiem, że długość rury przed zmianą miała około 18,7 mb, zaś po zmianie 22,5 mb, a dodatkowo że w chwili obecnej rura znajduje się częściowo na działce nr (...), to jest na długości 5,12 mb. Oznacza to, że po usunięciu 4 m rury, nadal 1,12 m rury znajdować się będzie na działce powódki nr (...). Wskazać należy, że oceny tej strona pozwana nie kwestionuje nawet w samej apelacji, wskazując jedynie, że „nie jest możliwe skrócenie wylotu rury betonowej średnicy 500 mm o 1,12 m, co nie zostało uwzględnione przez Sąd”. W tym kontekście niezgodne z doświadczeniem życiowym jest stwierdzenie, że sąd I instancji nie wykazał, iż strona pozwana spuszcza wodę do rzeki N. przez nieruchomość powódki. Apelujący podnosi mianowicie, iż „nie sposób przyjąć, że sam fakt umiejscowienia rury na nieruchomości powódki jest równoznaczny z odprowadzaniem wód opadowych przez działkę powódki”. Stanowisko takie jest co najmniej niezrozumiałe, ponieważ skoro wylot rury odprowadzającej wodę opadową znajduje się na nieruchomości powódki, to oczywistym jest, że w sytuacji jej nadmiernej ilości, ów nadmiar będzie ściekał grawitacyjnie do rzeki, płynąc przez nieruchomość należącą do powódki. Bez znaczenia dla ustaleń w tym zakresie pozostaje decyzja Starosty Bełchatowskiego z (...) roku, z której wynika tylko, iż pozwany uzyskał zezwolenie na szczególne korzystanie z wód polegające na wprowadzaniu wód opadowych i roztopowych z odcinka drogi krajowej nr (...)przebiegającej w km (...)na terenie powiatu (...), istniejącymi wylotami do wód i do ziemi, która odnosi się do działki stanowiącej własność powódki tylko w aspekcie bardzo ogólnej charakterystyki istniejących urządzeń wodnych (karta 35-41) na moment jej wydania, a nie obejmuje swoim zakresem szczegółów technicznych dotyczących nowej instalacji, w szczególności możliwości zmiany jej położenia i przedłużenia rury odprowadzającej wody opadowe.

Wbrew stanowisku strony apelującej Sąd Rejonowy dokonał wszechstronnej i wyczerpującej analizy materiału dowodowego i wywiedzione przez niego konkluzje były trafne. Stan faktyczny opiera się na dowodach, których ocena odpowiada wszelkim wskazaniom z art. 233 § 1 k.p.c. Wszystkie przeprowadzone dowody zostały przez Sąd Rejonowy przywołane i omówione. Nie można zasadnie zarzucić, że sąd I instancji na tle przeprowadzonych dowodów wyprowadził wnioski, które z nich nie wynikają. Z kolei zarzut nie wyprowadzenia wniosków konkurencyjnych, podanych przez stronę skarżącą nie mieści się w zakresie przywołanej normy. W konkluzji Sąd Okręgowy uznał, że w niniejszej sprawie nie doszło do przekroczenia granic swobodnej ceny dowodów.

W konsekwencji sąd I instancji trafnie przyjął, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie w oparciu o art. 222 § 2 k.c., ponieważ przywrócenie stanu zgodnego z prawem powinno polegać na podjęciu przez pozwanego działań koniecznych do przywrócenia powódce niezakłóconego władztwa nad jej rzeczą i usunięcia bezprawnej ingerencji osoby nieuprawnionej. Wskazać należy, że stan, którego przywrócenia żąda właściciel na podstawie art. 222 § 2 k.c. nie musi być stanem poprzednim, istniejącym przed dokonaniem naruszenia. Mówiąc inaczej, może być to stan inny, który byłby zgodny z prawem, a więc nie naruszał bezwzględnie obowiązujących przepisów regulujących sposób korzystania z nieruchomości. Wynika stąd, że w granicach roszczenia o przywrócenie stanu zgodnego z prawem właściciel, co do zasady, jest uprawniony do żądania nakazania osobie trzeciej, naruszającej jego własność, podjęcia działań prowadzących do zmiany sposobu korzystania z nieruchomości niezgodnego z jego wolą, na inny określony sposób, zgodny z wolą właściciela i zgodny z prawem (por. stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 30 stycznia 2009 r., II CSK 461/08, LEX nr 511038, zob. również wyrok SN z 29 kwietnia 2009 r., II CSK 560/08).

Co do zasady powództwo negatoryjne przysługuje więc właścicielowi (współwłaścicielowi) w wypadku naruszenia przedmiotu tego prawa w inny sposób niż pozbawienie uprawnionego władztwa nad rzeczą. Należy pamiętać, że przywrócenie stanu zgodnego z prawem polega na odwróceniu stanu, jaki powstał na skutek wkroczenia w

cudzy przedmiot, natomiast zaniechanie dalszych naruszeń oznacza zaprzestanie bezprawnej ingerencji w sferę cudzego prawa własności (por. SN w wyroku z 8 lipca 2005 r., II CK 678/04, LEX Nr 303337). Na szczególne podkreślenie zasługuje jednak fakt, że o takiej ingerencji nie może być mowy, gdy osoba trzecia – dokonująca naruszeń prawa własności – dysponuje zgodą samego właściciela. Zgoda właściciela na określony sposób korzystania z jego nieruchomości daje bowiem osobie trzeciej skuteczne względem właściciela uprawnienie do takiego korzystania z nieruchomości, a zatem uchyla bezprawność działania i niweczy możliwość realizacji roszczenia zarówno z § 1, jak i § 2 art. 222 k.c. (zob. SN w cytowanym wyroku z 30 stycznia 2009 r., II CSK 461/08). W tym też kierunku częściowo zmierzał wywód pozwanego, który twierdził, iż powódka wcześniej tolerowała niekorzystny dla niej stan rzeczy. Tymczasem w rozpoznawanej sprawie ewidentnie takiej zgody nie było (nawet przyjmując jej dorozumiany charakter), ponieważ powódka wyraźnie zaoponowała przeciwko nowemu usytuowaniu wylotu rury odprowadzającej wody opadowe na jej nieruchomości w czasie prac budowlanych, a dodatkowo z niezakwestionowanej opinii biegłego wynika, że obecny przebieg rury odbiega od poprzedniej lokalizacji.

W tym kontekście Sąd Rejonowy prawidłowo sformułował czynności, jakie pozwany powinien wykonać w celu przywrócenia stanu zgodnego z prawem, jak również określił, od jakich konkretnie naruszeń ma się powstrzymać w przyszłości. Nie można zgodzić się ze stroną pozwaną, że są to czynności niemożliwe do wykonania.

Z przedstawionych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację pozwanego.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono w oparciu o art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Magdalena Wojciechowska